

Marytė Sandanavičiūtė Newsom: „Mokykla ir parapija buvo ir yra vieta, kur jautiesi savas“

Justina MIKELIŪNAITĖ

„Tėvai supranta, kad tautiškumas yra dvasinė vertybė, kurią jie padovanoja savo vaikams“, – sako Marytė Sandanavičiūtė Newsom, jau tris dešimtmečius vadovaujanti Los Andžele veikiančiai Šv. Kazimiero lituanistinei mokyklai. Kalbamės apie lituanistinio švietimo tradicijas, misiją ir pastarojo meto iššūkius.

Kaip šitiek dešimtmečių pavyko išlaikyti lituanistinio ugdymo tradiciją? Kas stipriausiai motyvuoja vaikus ir tėvelius skirti savo šeštadienius mokymuisi, lietuviškiems susibūrimams?

Mokyklą 1949 m. įsteigė kun. Jonas Kučingis, atvykęs iš Lietuvos ir čia jau radęs besikuriančią lietuvių parapiją. Supratęs, kad po II pasaulinio karo atvyks daugiau išvietintų lietuvių, vadinamųjų *dypukų*, jis pradėjo burti jaunimą prie parapijos. Taip gimė mokykla su 25 mokiniais. Kuo daugiau lietuvių atvyko į Los Andželą, tuo sparčiau augo mokinių skaičius. Lietuviai nenorėjo prarasti lietuvių kalbos turto ir dėjo pastangas išlaikyti lietuviybę savo šeimose ir aplinkoje.

Daugumos mūsų dabartinių mokinių tėveliai ar, retesniais atvejais, ir seneliai lankė šią ar panašias lituanistines mokyklas kituose JAV miestuose. Ištikimybė bažnyčiai, mokyklai ir lietuviybei buvo perduodama iš kartos į kartą. O mokykla per tiek metų susikūrė ir savų tradicijų, kurios tapo neatsiejama metinio veiklos plano dalimi. Per Vėlines lankome kapus, gruodį rengiame smagią kalėdinę „Eglutę“, minime tautines šventes, organizuojame konkursus, iškilmingas

abiturientų išleistuves, ruošiame sakramentams. Ilgametės tradicijos suteikia bendruomenei pastovumo ir jaukumo.

Abiturientų išleistuvės prieš COVID pandemija, 2019 m. Iš kairės: Viktoras Petokas, Remigijus Bruožis, mokytoja Vitalija Virbukienė, Brigita Gedgaudaitė, Gabija Petrulytė, direktorė Marytė Sandanavičiūtė Newsom, Danielė Serkoviātė, Julija Kasputytė, Lelija Kazlauskaitė, mokytoja Gida Urbonienė

Visa lietuviška veikla vyksta parapijos patalpose, kurios tapo lietuvių susibūrimo vieta Los Andžele. Šviečiamąjį darbą, mokytojų atsidavimą įvertina ir bendruomenė, jos nariai noriai prisideda prie lituanistinio ugdymo, tradicijų puoselėjimo. Nuo mokyklos įsteigimo joje dirbo turbūt daugiau nei 250 mokytojų ir talkininkų. Mokslas, draugystės ir bendra veikla sukuria energiją, kuri ilgai neišblėsta. Svarbu vis kurstyti tą liepsnelę.

Kai Lietuva buvo pavergta Sovietų Sąjungos, lietuviai jautė šventą pareigą nepamiršti savo šalies ir dėjo milžiniškas pastangas išlaikyti lietuvių kalbą ir tradicijas savo šeimose ir perduoti jas ateities kartoms. Ši emigrantų banga ne savo noru paliko Lietuvą. Jie jos ilgėjosi. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, mokykla tapo vieta, skirta priimti naujai atvykusiems emigrantams, susitikti su

draugais, pasiruošti šokių ir dainų šventėms, prisijungti prie organizacijų ir džiaugtis savo paveldu bei tautinėmis šaknimis. Mokykla ir parapija buvo ir yra vieta, kur jautiesi savas. To labai reikia Amerikoje, kur galima pasimesti įvairių tautybių mišinyje.

Mokyklą lanko labai įvairaus amžiaus jaunieji lietuviai - nuo lopšelinukų iki abiturientų. O koks mokytojų paveikslas? Pristatykite trumpai kolektyvą.

Mokinių skaičius nėra pastovus. Svyruojame tarp 130-150 mokinių. Dedame dideles pastangas prijaukinti priešdarželinukus, mūsų vadinamus „Kiškiais“, nes jie bus mokyklos ateitis. Džiugu pastebėti, kad kiekvienoje klasėje turime daugiau kaip dešimt mokinių. Šiais mokslo metais išleisime 14 dvyliktokų, bet užregistruosime maždaug tiek pat „Kiškių“.

Mokykloje dirba 20 mokytojų, žemesnėse klasėse prisideda ir talkininkės. Ne visos mokytojos yra pedagogės pagal profesiją, bet kolektyvas labai išsilavinęs ir lojalus. Šiuo metu beveik visos dirba bent dešimt metų ar daugiau: 15, 20, 30, 40 metų. Aš mokykloje jau daugiau nei keturis dešimtmečius, tris iš jų vadovauju. Tokia mokytojų ištvermė, pastovumas ir ištikimybė lietuviškam švietimui yra didžiausia dovana mūsų mokyklai. Dažnai mokytojauti imasi įvairių profesijų mamytės ar tėveliai. Dirbdami tautišką darbą jie patiria didelę sielos atgaivą.

Deja, daug vaikų, ypač išvykę dar mažiukai ar gimę užsienyje, nebekalba lietuviškai. Gimtosios kalbos mokymas ne visada tampa ir tėvelių prioritetu. Kokia, Jūsų nuomone, pagrindinė lituanistinių mokyklų misija? Kuo svarbus lituanistinis mokymas užsienyje ir kiek jis pajėgus prisidėti prie kalbos išsaugojimo?

Be abejonės, lietuvių kalbos įsitvirtinimas vaikuose priklauso nuo namų, tėvų, šeimos. Jeigu tėveliai abejingai žiūri į kalbos išlaikymą, tai persiduoda vaikui - jis nematys prasmės bandyti kalbėti lietuviškai. Tėvai mano, kad reikia kažkokio ypatingo mokslo vaikus mokyti kalbos. Visai ne. Kalbėk ir gana. Anglų kalba ir kasdieninės mokyklos pamokos nenukentės.

Lituanistinių mokyklų misija turėtų būti įdiegti pasididžiavimą savo tautybe, įtikinti vaiką, kad jis turi išskirtinę dovaną, paaiškinti, kad visos tautos, net ir negausios, turi turtingą kultūrą ir istoriją. Svarbu supažindinti mokinį su Lietuvos istorija ir dabartine vieta pasaulyje. Parodyti, kad mūsų literatūra, tautodailė,

dainos ir šokiai praturtina gyvenimą. Svarbu duoti tikslų žinių, kad mokiniai galėtų atsispirti istoriniams kaltinimams. Mokyklos svarbios ir tuo, kad suburia lietuvius ir suteikia progą vaikams susipažinti ir užmegzti viso gyvenimo draugystes. Ne vienas mokinys pasakys, kad jo geriausi draugai yra lietuviai. Kadangi esame parapijos dalis, į mokslo programą įtraukiame ir religinį auklėjimą, ko daugelis vaikų negauna valdiškose mokyklose.

Kaip koronaviruso pandemija ir karantinas pakoregavo mokyklos veiklą? Su kokiais iššūkiais susidūrėte?

Nuo kovo mėnesio dirbame nuotoliniu būdu. Kadangi naudojame Šv. Kazimiero parapijos patalpas, sustojus parapijinei veiklai, sustojo ir mokykla. Kas savaitę sekėme žinias ir tėvelius užtikrinome, kad nepasiduodame, einame pirmyn ir tikrai užbaigsime mokslo metus. Virtualiai pamokos vyko dešimt šeštadienių. Negalėjome iškilmingai išleisti abiturientų, pasveikinti premijuotų mokytojų ir gyvai visiem padėkoti. Neturėjome galimybės iškilmingai atšvęsti mokyklos jubiliejaus. Bet tėveliai pasiryžo bendradarbiauti ir mokslo metus užbaigėme.

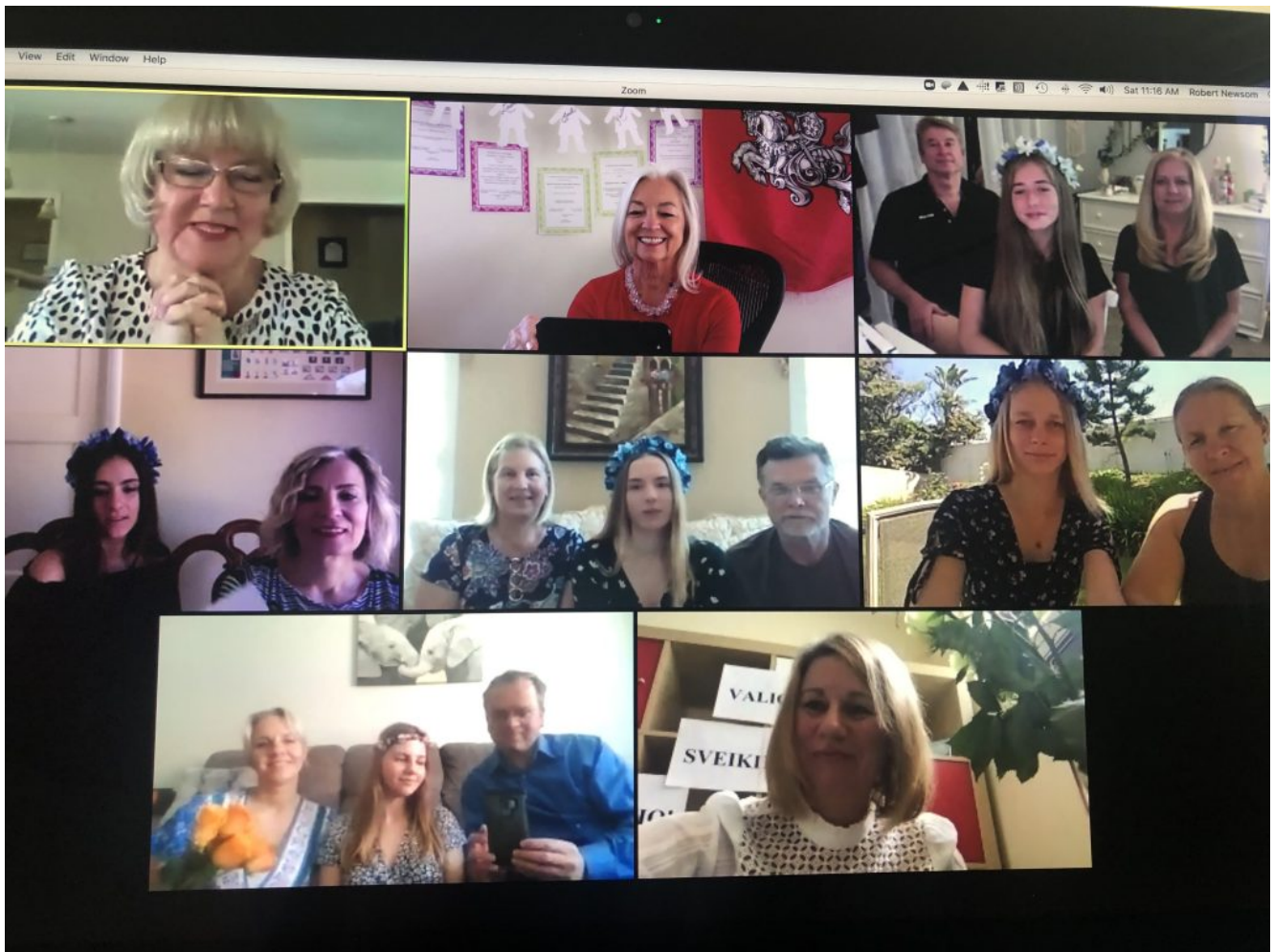
Abiturienčių premijos

Tikrai nemanėme, kad šiais mokslo metais vėl teks dirbti virtualiai. Jau vasarą

pradėjau rūpintis, kaip prikalbinti tėvelius sugrįžti. Atlikę apklausą sužinojome, kad dauguma tėvelių sutiko registruoti vaikus. Sumažinome pamokų trukmę, namų darbų kiekį ir mokestį už mokslą. Užsiregistravo 130 mokinių. Mokytojos bauginosi, bet nepasidavė. Joms taip pat mestas iššūkis – tęsti akademinę programą taip, kad, sugrįžę gyvai, mokiniai nebūtų daug praradę. Pamokos dvi valandas vyksta šeštadienio rytais. Naudojame „Zoom“ platformą. Dažnai pasitariame su mokytojomis. JAV LB Švietimo taryba siūlo medžiagą, filmukus, patarimus. Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija siunčia nuorodas. Aš stengiuosi visų klasių mokinius pakalbinti, juos pagirti ir paraginti. Mokytojos randa įdomių būdų vaikus sulaikyti prie ekrano.

Kokioms amžiaus grupėms veiksmingas nuotolinis mokymasis, kas sunkiausia?

Nuotoliniu būdu šiuo metu dirba visi – nuo „Kiškių“ iki dvyliktokų. Pamokėlė patiems mažiausiems užtrunka pusę valandos. Mokytojos skaito knygutes, piešia, dainuoja ir žaidžia paprastus žaidimus. Kitose klasėse vaikai dirba su pratimų knygomis ir vadovėliais. Pamokos paįvairinamos skaidrėmis, dainomis, žodiniiais žaidimais, diskusijoms. Lengviausia dirbti su vyresnėmis klasėmis, kurių mokiniai savarankiškai prisijungia ir moka naudotis kompiuteriais. Sunkiausia su pirmokais, antrokais. Nenusėdi, nori (arba nenori) kalbėti. Reikia tėvelių įsitraukimo. Kelios šeimos nusprendė vietoj virtualių pamokų su vaikais dirbti namuose patys, kad jų atžalos neatsiliktų nuo bendramokslų.

Atsisveikinimas su abiturientėms nuotoliniu būdu, 2020 m. birželis. Iš kairės: mokytoja Vitalija Virbukienė, direktorė Marytė Sandanavičiūtė Newsom, Kristina Labutytė, Laura van der Sluys, Sofija Žukaitė, Alina Variakojtė, Emilė Kajotaitė, mokytoja Gida Urbonienė

Kas užsiėmimų metu labiausiai padeda įtraukti vaikus, sulaukia daugiausia susidomėjimo? Ar bendraujate tarpusavy, tariatės su kitų mokyklų vadovais įveikdami pandemijos keliamus iššūkius?

Kaip jau minėjau, mokytojos randa daug medžiagos internete. Šiuo metu nemažai pavyzdinių pamokų skelbiama ir amerikiečių, ir lietuviškuose švietimo portaluose. Mokiniam patinka žaidimai: atspėti, kas dėžėje, papasakoti apie savo dieną nevarojant veiksmažodžių; greitai surasti daiktus, kartoti greitakalbes, kartu rašyti ant „Zoom“ „baltos lentos“, pasidalinti savo talentais; pamokyti visus, kaip ką nors daryti ir t. t. Svarbu, kad vaikas būtų įtrauktas į pamoką, nenuobodžiautų. Dar reikia dažnų pertraukų pajudėjimui. Jas galima kūrybiškai sujungti su linksniavimu pagal ritmą ir panašiai.

Turėjau progos dalyvauti Švietimo tarybos nuotoliniuose pokalbiuose su kitomis

mokyklomis. Pasitariame su pažįstamomis direktorėmis iš kitų mokyklų. Retkarčiais mažesnių mokyklėlių vadovės prašo patarimų ar siūlo mokinių priemūšų prijungti. Visos dirbame tą patį darbą, susiduriame su tais pačiais iššūkais, pasiekimais, problemomis. Mokytojų konferencijose turime progą pabendrauti ir pasidalinti darbo patirtimi. Pažiūrėsime, ar šiais metais bus įmanoma tokias konferencijas suruošti.

Kaip pandemija gali paveikti ir pakeisti švietimo įstaigas ateityje? Kokie sprendimai pasiteisino ir yra verti likti po pandemijos?

Toli nuo mokyklos gyvenančios šeimos džiaugiasi, kad netenka kelias valandas važiuoti į vieną pusę, bet vaikai pasiilgsta draugų ir organizacinės veiklos. Klasėse, kuriose yra silpnai lietuviškai kalbančių mokinių, galima mažas grupes atskirti į uždarus pokalbių kambarius, kuriuose dirbama su pagalbininke. Taip pat labai lengva pasinaudoti technologijomis – rodyti filmukus, iškart rasti žinių internete ir t. t.

Kai sugrįšime į darbą gyvai, mokytojos patogiaus jausis įtraukdamos technologijas į pamokas ar užduodamos namų darbams panaršyti internetą. Žinoma, vis efektyviau dirbti mažose grupėse su panašaus kalbos lygio mokiniais. Manau, ateityje reikės persiorientuoti.

Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos archyvo nuotraukos

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

